



ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Raini Laide
Riigikogu
raini.laide@riigikogu.ee

Teie 05.01.2026 nr

Meie 05.02.2026 nr 2.3-4/26/34-2

Arvamuse avaldamine eelnõule (teabevahetus Euroopa Liidu liikmesriikide vahel ja Europoliga)

Täname, et saatsite Andmekaitse Inspektsioonile (AKI) arvamuse avaldamiseks kriminaalmenetluse seadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse (teabevahetus Euroopa Liidu liikmesriikide vahel ja Europoliga) eelnõu. Meil on esitatud eelnõu osas järgmised tähelepanekud.

Esimesel kooskõlastusringil avaldatud [arvamuses](#) soovitas AKI kehtestada seadusega töövoosüsteemis isikuandmete säilitamiseks konkreetne tähtaeg lähtuvalt nimelt töövoosüsteemi eesmärkidest isikuandmete kasutamise vajadusest ning täiendada seletuskiri vastavate põhjenduste ja selgitustega. Praegune eelnõu näeb ette, et töövoosüsteemis säilitatakse teabevahetuse isikuandmeid kuni kaks aastat teabevahetuse lõppemisest arvates, arvestades käesolevas paragrahvis sätestatud erisusi. AKI hinnangul ei selline regulatsioon ikka veel piisavalt selge, kuna jääb arusaamatuks, millal teabevahetust saab pidada lõppenuks ehk millest hetkest alates hakkab tähtaeg jooksmas.

Seletuskirjas on märgitud, et teabevahetuse lõppemine määratletakse seoses ülesannete täitmisega ühe teema, subjekti või objekti kohta. Teabevahetus loetakse lõppenuks, kui on täidetud kõik ülesanded, mis on seotud viimasena registreeritud sõnumiga. Seejuures on toodud välja, et pikem säilitamine on põhjendatud olukorras, kus teabevahetus konkreetse isiku kohta on kestva iseloomuga, näiteks kui kriminaalmenetlus kestab üle kahe aasta või kui õiguskaitseasutus esitab sama isiku kohta korduvalt teabetaotlusi. Ehk mõistame seda aru niiviisi, et ka siis, kui täidetud on kõik ülesanded, mis on seotud viimasena registreeritud sõnumiga, ei saa välistada, et selle isiku kohta võib tulla korduv teabetaotlus, mis pikendab andmete säilitamise vajadust. AKI hinnangul peab säilitamise tähtajale määrava tähtsusega olev sündmus olema selgemalt seaduses määratud, välistades olukorda, et sõltuvalt tõlgendamisest võib teatud olukorras andmete kustutamine määramata aja jooksul viibida.

Seoses erijuhtumitega sätestab kavandatav PPVS § 25¹¹ lg 2, et töövoosüsteemis võib säilitada teabevahetuse isikuandmeid üle kahe aasta teabevahetuse lõppemisest arvates, kuni politsei andmekogus, Schengeni infosüsteemi riiklikus registris või Interpoli andmebaasides on andmesubjekti kohta kehtiv tagaotsimisteade või muu hoiatusteade. AKI hinnangul ei ole selliselt säilitamise reguleerimine piisavalt selge ja läbipaistev, kuna selgusetuks jääb, millal siis tekib kohustus andmeid kustutada. Seletuskirjas on öeldud, et kui isikuandmete töötlemise eesmärgid on täidetud ja säilitamise alused on kadunud, tuleb andmed viivitamata kustutada. See selgitus ei anna aga selget vastust küsimusele, kui kaua tegelikult võib andmeid säilitada.

AKI hinnangul on seega isikuandmete säilitamist puudutav regulatsioon jätkuvalt segane. Palume

kaaluda võimaluse muuta seaduse regulatsioon selgemaks, sätestades konkreetsed ja selged säilitamise tähtsused.

Lisaks isikuandmete säilitamise regulatsioonile kerkis küsimus andmete juurdepääsu teemal, seda siis nii avaliku teabe seaduse kontekstis kui ja andmesubjekti seisukohalt. Eelnõu on selles osas muudetud, kui probleem on jätkuvalt alles. Nimelt selgitatakse eelnõu seletuskirjas, et kuna töövoosüsteemis on sellised andmed, mis vastavad AvTS § 35 lõikele 1, tuleb need tunnistada asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks. Andmesubjektide ja teiste isikute juurdepääsuõigust tuleb piirata näiteks AvTS § 35 lõike 1 punktides 1 (kriminaalmenetluses kogutud teave, mis ei kuulu avaldamisele), 3 (teave, mille avalikuks tulek kahjustaks riigi välissuhtlust), 51 (teave uurimisasutuse tegevuse meetodite ja taktika kohta, kui selle avalikuks tulek võib raskendada süütegude avastamist või soodustada nende toimepanemist), 11 (teave süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise kohta enne avalikku kohtuistungit või õigusrikkumise asjas otsuse langetamist või asja menetluse lõpetamist) ja 12 (isikuandmed, kui nendele juurdepääsu võimaldamine kahjustaks oluliselt andmesubjekti eraelu puutumatust) sätestatud alusel. See tähendab järgmist: 1. Juurdepääsupiirang: andmetele on seatud piirangud, mis tähendab, et need andmed ei ole avalikkusele vabalt kättesaadavad. Neile pääseb ligi ainult kindlaksmääratud isikute ring, kellel on seaduslik alus ja vajadus nende andmetega tutvuda. 2. Asutusesisene kasutamine: andmed on määratud kasutamiseks ainult asjaomase asutuse sees. Need andmed on mõeldud üksnes asutuse töötajatele või ametnikele, kes vajavad neid oma tööülesannete täitmiseks. Sellise teabe edastamine väljapoole asutust on keelatud või rangelt piiratud.

AKI näeb siin kahte probleemi. Esiteks ei kehti andmesubjekti õigusele tutvuda oma isikuandmetega, mis on sätestatud otsekohalduvas isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artiklis 15, AvTS kohaselt sätestatud juurdepääsupiirangud. AKI selle kohta selgitas eelviidatud arvamuses, et kui seadusandja eesmärgiks on piirata ka andmesubjekti õigust saada teavet enda isikuandmete töötlemise kohta, peaks see olema eelnõus selgelt kajastatud. IKÜM artikkel 23 võimaldab siseriikliku õiguse seadusandliku meetmega piirata isikute IKÜM artiklitest 12-22 ja artiklis 34, samuti artiklis 5 sätestatud kohustuste ja õiguste ulatust, kui selline piirang austab põhiõiguste ja -vabaduste olemust, on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne. Põhjenduspunkt 73 lisab, et selline piirang peab olema kooskõlas harta ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsioonis sätestatud nõuetele. Teisisõnu tähendab see, et sellised piirangud ei saa olla absoluutsed, ajaliselt piiramatud ning tagatud peavad olema kaitsemeetmed. Ehk kui on soov piirata ka andmesubjekti IKÜM-ist tulenevat õigust, peab vastav piirang olema seaduses selgelt sätestatud.

Teiseks peab AKI vajalikuks juhtida tähelepanu sellele, et AvTS § 35 puhul ei ole kõik juurdepääsupiirangute alused absoluutsed, teatud osa neist eeldab igakordselt kaalutlusotsuse (nt isikuandmete puhul), seega on ekslik seletuskirja väide, et andmekogu andmetele pääseb ligi ainult kindlaksmääratud isikute ring, kellel on seaduslik alus ja vajadus nende andmetega tutvuda ning et teabe edastamine väljapoole asutust on keelatud või rangelt piiratud.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Pille Lehis
peadirektor

Irina Meldjuk
Irina.Meldjuk@aki.ee
627 4108